

Štúdiá ekonomickej situácie vybraných regiónov Európskej únie

Ing. Jozef Nemec, PhD. MBA
Prešovská univerzita v Prešove
Katedra ekonómie a ekonomiky
Konštantínova ul. 16, 080 01 Prešov, Slovakia
jozef.nemec@unipo.sk

Ing. Jaroslav Gonos, PhD. MBA
Prešovská univerzita v Prešove
Katedra ekonómie a ekonomiky
Konštantínova ul. 16, 080 01 Prešov, Slovakia
jaroslav.gonos@unipo.sk

PhDr. Mgr. Anna Tomková, PhD.*
Prešovská univerzita v Prešove
Katedra manažérskej psychológie
Konštantínova ul. 16, 080 01 Prešov, Slovakia
anna.tomkova@unipo.sk

Abstrakt

Ekonomická výkonnosť regiónov Európskej únie predstavuje významnú a často diskutovanú tému v kontexte prehlbujúcich sa regionálnych nerovností. Hlavným zámerom príspevku je analyzovať a zhodnotiť sociálno-ekonomický stav vybraných regiónov EÚ v období rokov 2010 až 2020. Príspevok sa venuje vysvetleniu a významu zvolených analytických ukazovateľov. Následne je realizovaná analýza konkrétnych indikátorov v rámci vybraných regiónov počas sledovaného obdobia. V závere sa príspevok zameriava na predstavenie politik a opatrení Európskej únie, ktoré sú určené na podporu hospodárskeho rastu a znižovanie sociálno-ekonomických rozdielov v menej rozvinutých oblastiach.

Kľúčové slová

nezamestnanosť, hrubý domáci produkt, priame zahraničné investície, životná úroveň

Informácia

This work was supported by the Slovak Grant Agency under Grant 010PU-4/2023 – KEGA Innovation of the Course Entrepreneurship in Small and Medium-Sized Enterprises in the Context of Sustainability and Circularity

1. Úvod

V Slovenskej republike, ale aj v iných štátoch EÚ existujú regionálne rozmanitosti, ktoré majú taktiež aj ekonomický rozmer a sú označované ako sociálno-ekonomické disparity. Tieto rozdiely sú ovplyvnené geografiou, kultúrou, históriou, rozdielnym ekonomickým rozvojom a podobne. Rozdiely taktiež môžeme zachytiť aj v demografickom vývoji obyvateľstva, vo vzdelanostnej úrovni obyvateľstva, v ekonomickej výkonnosti, či sociálnej oblasti. Na odstraňovanie týchto rozdielov alebo aspoň ich zmiernenie používame najmä európske nástroje regionálnej politiky.

2. Základné teoretické východiská

Ekonomickú výkonnosť národného hospodárstva je možné merať základnými ukazovateľmi na úrovni národnej ekonomiky.

2.1 Hrubý domáci produkt a regionálny HDP

Hrubý domáci produkt (HDP) predstavuje agregovaný ukazovateľ ekonomickej aktivity krajiny, pričom vyjadruje trhovú hodnotu všetkých finálnych tovarov a služieb vyprodukovaných na území štátu v priebehu stanoveného časového obdobia, najčastejšie jedného roka (Hečková, Chapčáková 2021). Podľa Vozárovej a Kotuliča (2017) je HDP definovaný ako hodnota finálnych statkov vytvorených v krajine počas určitého obdobia prostredníctvom výrobných faktorov, bez ohľadu na ich národnosť. Z vecného hľadiska predstavuje súhrn výstupov ekonomických aktivít – či už ide o tovary alebo služby.

HDP sa považuje za kľúčový ukazovateľ ekonomickej výkonnosti štátu a zároveň slúži ako nástroj na porovnávanie úrovne hospodárskeho rozvoja medzi krajinami. Meria sa nielen na národnej, ale aj na regionálnej úrovni. Ekonomický rast a výkonnosť krajiny sú výsledkom komplexnej interakcie medzi jednotlivými subjektmi národného hospodárstva – domácnosťami, podnikmi, verejnými inštitúciami – a ich vzťahom k vonkajšiemu prostrediu, teda k zahraničným trhom a investorom (Hečková, Chapčáková 2021).

V kontexte regionálneho vývoja sa pojem „región“ využíva naprieč viacerými vednými disciplínami, pričom východiskovým bodom jeho definície býva často geografické chápanie priestoru. Sloboda (2006) charakterizuje región ako dynamickú a komplexnú priestorovú jednotku, formovanú interakciou prírodných a socioekonomických faktorov.

Regionálny HDP (RHDP) sa vypočítava ako súčet pridanej hodnoty jednotlivých ekonomických odvetví v rámci daného kraja, ku ktorej sa pripočítavajú dane z produktov a odpočítavajú príslušné subvencie (Neupauerová, 2012). Pri práci s týmto ukazovateľom je potrebné zohľadňovať demografické a územné rozdiely medzi regiónmi. Z tohto dôvodu sa často používa ukazovateľ HDP na obyvateľa, ktorý umožňuje presnejšie porovnávanie ekonomickej výkonnosti medzi rôzne veľkými regiónmi.

Tento ukazovateľ však môže byť skreslený v prípadoch, keď sa v danom regióne vyskytuje vysoká miera dochádzky pracovnej sily z iných oblastí, čo vedie k narušeniu priamej väzby medzi miestom výkonu ekonomickej činnosti a trvalým pobytom obyvateľstva (Neupauerová, 2012).

2.2 Priame zahraničné investície

Priame zahraničné investície (FDI – Foreign Direct Investment) sú najrýchlejšie sa vyvíjajúcou sa zložkou investícií zo zahraničia.

Tieto priame investície by sme vedeli definovať ako, prílev investícií z jednej krajiny do druhej, pričom investor nie je rezidentom krajiny do ktorej investície putujú.

Dudáš (2006) definoval priame zahraničné investície ako nákup zahraničných aktív na účely kontroly. Pod kontrolou chápeme kontrolu hospodárenia spoločnosti, ktorej aktíva sme nakupovali. A práve tieto kontroly a manažérske úlohy sú kľúčovým faktorom, ktorým odlišujeme priame zahraničné investície od portfóliových investícií.

NBS (2006) hovorí o priamych zahraničných investíciách ako o kategórii medzinárodných investícií, ktoré vyjadrujú zámer subjektu, ktorý je rezidentom jednej ekonomiky (priamy investor), získať trvalý podiel v podniku so sídlom v inej ekonomike (podnik priamej investície). Tento trvalý podiel vyjadruje pôsobenie dlhodobého vzťahu medzi týmto priamym investorom a daným podnikom priamej investície a taktiež existenciu významného stupňa vplyvu na riadenie podniku.

2.3 Nezamestnanosť

Tento pojem predstavuje jeden z najzávažnejších problémov, ktorý ovplyvňuje takmer všetky stránky života človeka ale aj jeho blízkych, či rodiny. Nezamestnanosť so sebou prináša veľa rôznych problémov, od straty spoločenského statusu až po psychické problémy, v niektorých prípadoch dostáva ľudí na ulicu. Niektorí sa v koži nezamestnaného ocitne z objektívnych príčin (likvidácia podniku v ktorom človek pracuje), ale v roli nezamestnaného sa snaží byť čo najkratšie a aktívne si hľadá nové zamestnanie. Na druhej strane existujú ľudia, ktorým vyhovuje byť nezamestnaní a poberať štátne dávky. Matky s deťmi taktiež rozširujú rady nezamestnaných a to v dôsledku, že nevedia zosúladiť pracovný život s ostatnými povinnosťami (Paukovič, Holovčáková 2008).

Nezamestnanosť je priamo prepojená s konceptom práce a zamestnania. Zamestnanie vieme definovať ako prácu na zmluvnom základe s finančnou odmenou t. j. so mzdou alebo platom (platená práca) (Hanzelová 2010).

Nezamestnanosť ďalej popisuje a dopĺňa definícia od Uramovej (2005), ktorá ju popisuje ako stav na trhu práce, keď je ponuka práce nižšia ako dopyt po práci, čiže nerovnováha medzi ponukou a dopytom na trhu práce. Znamená to, že určitý počet pracovných síl je ochotný a schopný pracovať, nenachádza alebo neakceptuje príležitosti na uplatnenie svojich schopností na trhu práce.

2.4 Životná úroveň

Životnú úroveň obyvateľstva vieme opísať rôznymi mnohými ekonomickými ukazovateľmi. Avšak reálnu životnú úroveň vyjadruje ekonomická situácia domácností danej krajiny, regiónu. Túto životnú úroveň obyvatelia vnímajú hlavne na základe svojho príjmu a schopnosti uspokojiť si svoje potreby. Už Kučerák (1988) sa vo svojej publikácii v Sociologickom Časopise vyjadril, že životnú úroveň tvoria sociálno-ekonomické stránky uspokojovania potrieb ľudí. Medzi tieto stránky taktiež zaradil najmä príjmy a výdavky,

mzdy, ceny, spotrebu, vybavenosť a majetok domácností, hodnotové a naturálne stránky spotreby, kvalitu životného prostredia a ďalšie.

2.5 High-tech v ekonomike

Pojem high-tech by sme podľa Cambridge dictionary alebo inak povedané Cambridgeského slovníka vedeli vyjadriť ako používanie najmodernejších a najrozvinutejších metód a nástrojov.

High-tech v ekonomike sa všeobecne ešte nedefinoval, no Americký štatistický úrad vo svojej správe Beyond the numbers z roku 2016 uvádza, že do tohto druhu ekonomiky zaradzujeme rôzne typy inžinierov, IT pracovníkov, vedcov, učiteľov na postsekundárnej úrovni a všetkých manažérov týchto pracovníkov.

Slovenský štatistický úrad (2017) definuje high-tech odvetvie resp. sektor ako odvetvie zahŕňajúce ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja.

3. Metodológia

Cieľom príspevku je zhodnotiť sociálno-ekonomickú kondíciu vybraných regiónov v krajinách Európskej únie za obdobie rokov 2010 až 2020. Tieto roky sme vybrali, lebo sme chceli zachytiť čo najväčšie obdobie, aby sme videli čo najdlhší vývoj daných ukazovateľov vo vybraných regiónoch. Cieľom je definovať teoretický rámec danej problematiky, zhodnotiť vývoj RHDP vo vybraných regiónoch v období 2010 až 2020, zhodnotiť vývoj nezamestnanosti vo vybraných regiónoch v období 2010 až 2020, zhodnotiť vývoj zamestnanosti v high-tech sektore vo vybraných regiónoch v období 2013 až 2020 a definovať silné a slabé stránky vybraných regiónov.

Na základe geografického pohľadu a počtu obyvateľov sme si vybrali krajiny a regióny v týchto krajinách (Eurostat 2021):

- Slovensko - Východné Slovensko - 1 629 120 obyvateľov,
- Francúzsko - Bourgogne (Burgundsko) - 1 615 259 obyvateľov,
- Poľsko - Zachodniopomorskie (Západomorské vojvodstvo) - 1 664 056 obyvateľov,
- Rakúsko - Niederösterreich (Dolné Rakúsko) - 1 690 879 obyvateľov,
- Česko - Jihovýchod - 1 704 179 obyvateľov,
- Maďarsko - Budapešť - 1 723 836 obyvateľov,
- Nemecko - Mittelfranken (Stredné Franky) - 1 775 704 obyvateľov,
- Bulharsko - Yuzhen Tsentralen (Južná centrálna) - 1 403 991 obyvateľov.

Výsledky analýzy porovnáme, čím použijeme metódu komparácie. Porovnávať budeme vybrané ekonomické ukazovatele medzi sebou a medzi jednotlivými regiónmi. V tejto časti budeme hľadať príčiny a dôvody, pre ktoré sa dané ukazovatele vyvíjali a aké dopady mali dané udalosti na ekonomiku vybraných regiónov.

4. Výsledky a diskusia

V nadväznosti na stanovený cieľ bola formulovaná výskumná hypotéza, ktorá boli v rámci analýzy riešená:

4.1 Analýza regionálneho HDP vo vybraných regiónoch EÚ

Tabuľka 1 Vývoj RHDP vo vybraných regiónoch EÚ v rokoch 2010 až 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Južná centrálna	5 408.46	5 818.05	6 036.07	5 958.15	5 859.77	6 487.69
Jihovýchod	22 299.02	23 740.94	23 630.57	23 606.23	22 869.28	24 513.18
Stredné Franky	58 315.09	61 933.78	64 204.87	65 840.01	68 544.00	70 811.30
Burgundsko	41 986.03	43 493.40	43 557.69	43 859.90	44 637.54	44 896.20
Budapešť	37 781.11	38 605.57	38 161.62	37 988.01	39 311.56	40 344.58
Západomorské vojvodstvo	13 881.66	14 283.61	14 577.76	14 656.60	15 364.88	16 253.97
Východné Slovensko	13 574.47	14 330.28	14 955.33	15 054.07	15 647.83	16 688.77
Dolné Rakúsko	46 285.86	48 511.33	49 802.60	50 470.13	52 049.38	53 884.36

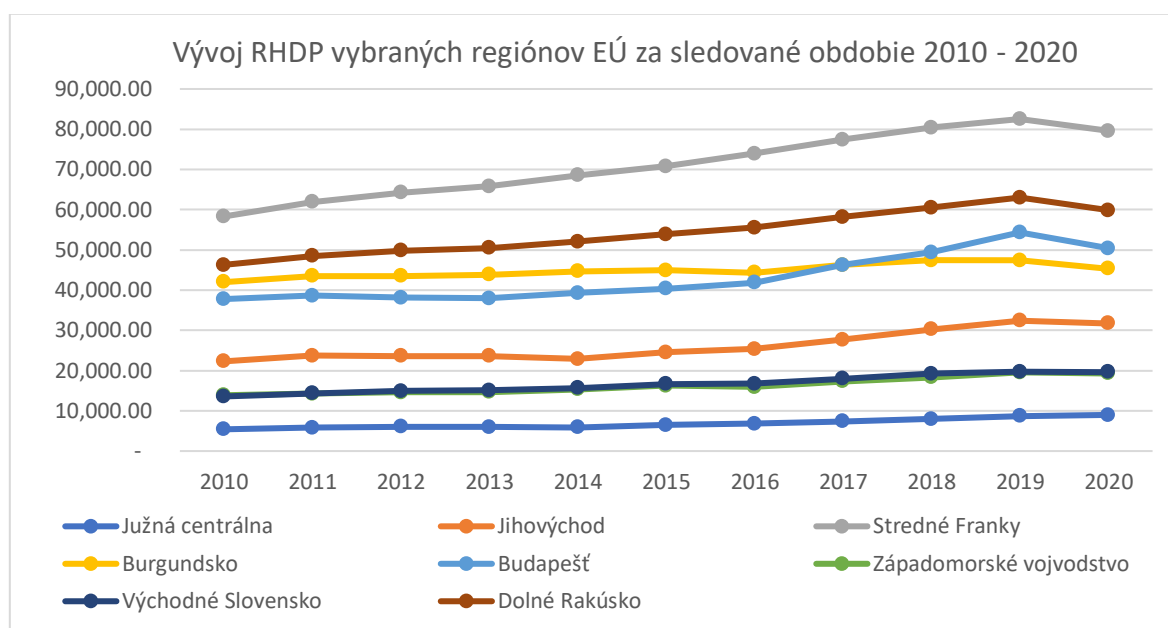
(Zdroj: Eurostat. 2023)

Tabuľka 2 Vývoj RHDP vo vybraných regiónoch EÚ v rokoch 2016 až 2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Južná centrálna	6 829.64	7 347.88	7 967.40	8 716.21	8 985.36
Jihovýchod	25 333.78	27 655.30	30 219.71	32 396.33	31 789.27
Stredné Franky	73 937.96	77 429.61	80 419.44	82 528.79	79 555.24
Burgundsko	44 373.99	46 212.42	47 423.46	47 424.29	45 362.19
Budapešť	41 848.75	46 260.45	49 377.04	54 343.95	50 430.80
Západomorské vojvodstvo	15 942.33	17 316.07	18 362.59	19 559.95	19 321.63
Východné Slovensko	16 736.07	17 971.67	19 240.97	19 726.62	19 613.67
Dolné Rakúsko	55 570.83	58 207.94	60 471.34	63 016.05	59 861.49

(Zdroj: Eurostat. 2023)

Pre lepšiu vizualizáciu vyššie analyzovaného RHDP v nami vybraných regiónoch sme zvolil nasledovný graf, kde taktiež môžete vidieť spomínané poklesy a nárast RHDP pod vplyvom rôznych ekonomických situácií v regiónoch.

Graf 1 Vývoj RHDP vo vybraných regiónoch EÚ v rokoch 2010 až 2020
(Zdroj: Eurostat. 2023)

Najvyššie RHDP v sledovanom období vyprodukoval región Stredné Franky v Nemecku. Keď zoberieme do úvahy kumulovanú hodnotu RHDP v sledovanom období, tak na ďalšie priečky v produkcii RHDP môžeme zaradiť regióny Dolné Rakúsko a Burgundsko. O približne 18,77 mil. € menej kumulovane vyprodukoval maďarský región Budapešť. Regióny Východné Slovensko a Západomorské vojvodstvo vyprodukovali v sledovanom období takmer rovnaké RHDP, no slovenský región vyprodukoval o niečo vyše 4 mil. € RHDP viac. Najnižšie RHDP produkoval v celom sledovanom období bulharský región Južná centrálna.

4.2 Analýza miery nezamestnanosti vo vybraných regiónoch EÚ

Tabuľka 3 Vývoj miery nezamestnanosti v % vo vybraných regiónoch EÚ v rokoch 2010 až 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Južná centrálna	11.60	13.01	13.95	13.54	12.09	9.35
Jihovýchod	7.57	7.28	7.66	6.90	6.01	4.98
Stredné Franky	5.58	4.06	3.73	3.14	3.21	3.09
Burgundsko	8.97	8.90	8.82	10.66	10.75	8.85
Budapešť	8.65	9.21	9.22	8.58	5.98	5.06
Dolné Rakúsko	4.01	4.58	4.63	5.04	5.19	5.32
Západomorské vojvodstvo	12.50	11.91	10.98	10.20	8.46	7.52
Východné Slovensko	18.49	18.73	18.99	18.48	16.61	15.08

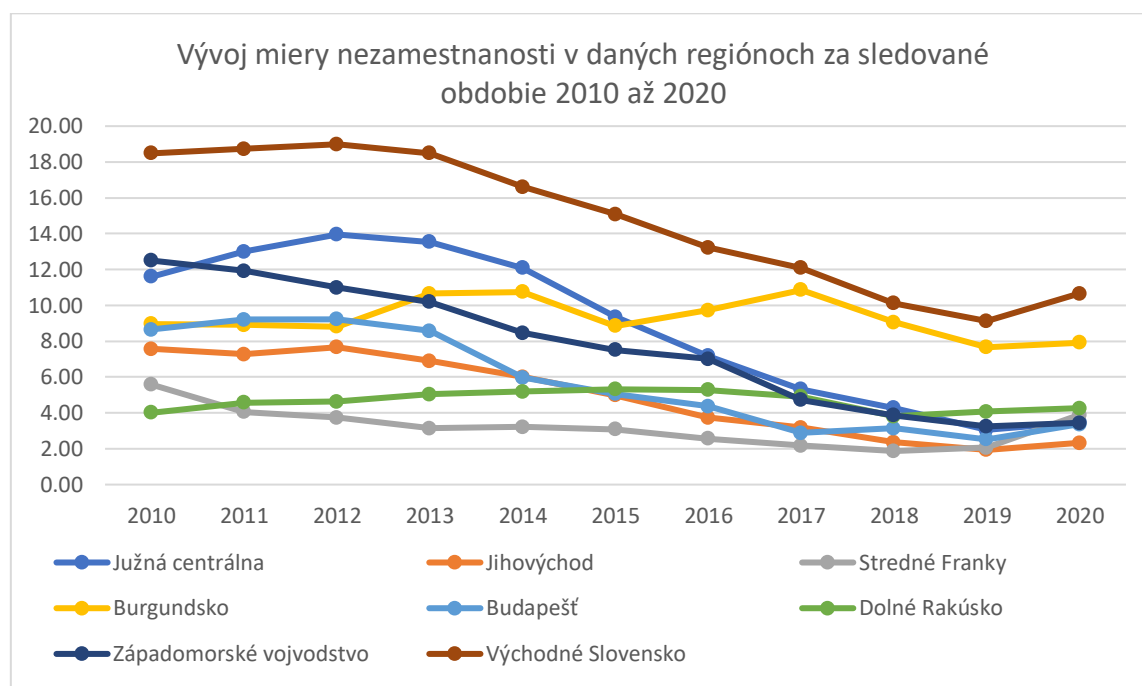
(Zdroj: vlastné spracovanie)

Tabuľka 4 Vývoj miery nezamestnanosti v % vo vybraných regiónoch EÚ v rokoch 2016 až 2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Južná centrálna	7.17	5.31	4.27	3.06	3.49
Jihovýchod	3.73	3.18	2.36	1.93	2.33
Stredné Franky	2.56	2.18	1.87	2.07	3.89
Burgudsko	9.73	10.85	9.06	7.66	7.92
Budapešť	4.37	2.88	3.14	2.52	3.36
Dolné Rakúsko	5.28	4.91	3.82	4.08	4.26
Západomorské vojvodstvo	7.02	4.73	3.87	3.25	3.43
Východné Slovensko	13.22	12.10	10.12	9.13	10.65

(Zdroj: vlastné spracovanie)

Na grafe nižšie môžeme vidieť vývoj miery nezamestnanosti vo vybraných regiónoch Európskej únie v sledovanom období 2010 až 2020. Najnižšie hodnoty miery nezamestnanosti môžeme pozorovať pred začatím pandémie, t. j. v roku 2019. Najväčšiu mieru nezamestnanosti pozorujeme v regióne Východné Slovensko. Najnižšie hodnoty pozorujeme v nemeckom regióne Stredné Franky. S najnižšou mierou nezamestnanosti na konci obdobia pozorujeme český región Jihovýchod. Vo všetkých regiónoch, s výnimkou francúzskeho regiónu Burgundsko, pozorujeme pozitívny, teda klesajúci, vývoj v sledovanom období 2010 až 2019. V roku 2020, pozorujeme rast miery nezamestnanosti vo všetkých prípadoch, ktorú pripisujeme vplyvu pandémie COVIDu-19.

Graf 2 Miera nezamestnanosti v regiónoch za obdobie 2010 až 2020

(Zdroj: vlastné spracovanie)

4.3 Analýza zamestnanosti v high-tech sektore vo vybraných regiónoch EÚ

© Published by Journal of Global Science.

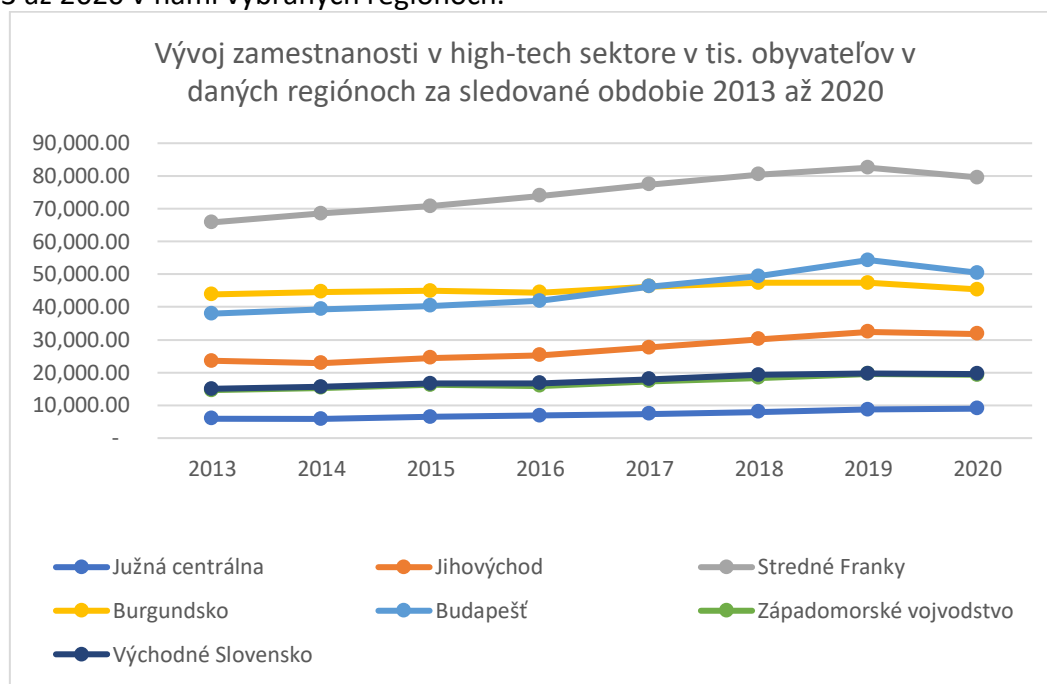
This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. The moral rights of the named author(s) have been asserted.

Tabuľka 5 Vývoj Zamestnanosti v high-tech sektore vo vybraných regiónoch EÚ v rokoch 2013 až 2020

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Južná centrálna	12.00	10.90	11.30	11.00	11.80	12.40	17.30	18.40
Jihovýchod	41.70	47.20	42.90	40.90	37.70	43.90	43.10	48.00
Stredné Franky	43.90	45.50	54.10	45.50	45.50	47.10	45.60	54.80
Burgundsko	13.00	14.10	12.50	11.60	14.40	16.90	19.20	18.30
Budapešť	75.70	62.90	71.40	81.00	71.40	85.30	92.80	109.60
Západomorské vojvodstvo	26.70	33.40	34.30	37.60	40.40	31.70	26.40	24.00
Východné Slovensko	11.90	9.80	8.30	10.80	13.50	15.00	14.40	11.80
Dolné Rakúsko	15.30	17.80	20.10	20.30	20.30	24.10	27.70	33.90

(Zdroj: Eurostat.2023)

Na grafe nižšie môžeme vidieť vývoj zamestnanosti v high-tech sektore v tis. obyvateľov za sledované obdobie 2013 až 2020 v nami vybraných regiónoch.

Graf 2 Vývoj zamestnanosti v high-tech sektore v regiónoch za obdobie 2013 až 2020

(Zdroj: Eurostat.2023)

Najvyššiu zamestnanosť v high-tech sektore mal v nami sledovanom období región Budapešť. Tento jav pripisujeme skutočnosti, že ide o hlavný región krajiny Maďarsko a práve v takýchto regiónoch sa vo väčšine štátov sústreďuje high-tech sektor. Na približne rovnakej úrovni zamestnanosti v high-tech sú regióny Dolné

Rakúsko, Stredné Franky a Jihovýchod. V týchto regiónoch sa zamestnanosť v tomto sektore pohyboval v rozmedzí 24 až 54,1 tis. obyvateľov. Najnižšiu zamestnanosť v high-tech sektore mali regióny Východné Slovensko, Burgundsko, Západomorské vojvodstvo a Južná Centrálna.

5. Diskusia a záver

Regionálny HDP ako indikátor hospodárskej výkonnosti regiónu: Hospodárska situácia regiónov Európskej únie je do veľkej miery ovplyvnená celkovým ekonomickým stavom štátov, v ktorých sa nachádzajú. Ako kľúčový ukazovateľ ekonomickej výkonnosti – či už štátnej alebo regionálnej – sa využíva hrubý domáci produkt, konkrétne regionálny HDP (RHDP). V analyzovanom desaťročnom období sa vývoj RHDP líšil v závislosti od špecifických udalostí, ktoré zasiahli jednotlivé regióny. Pandémia COVID-19, ktorá prepukla v roku 2020, mala negatívny dopad na RHDP vo všetkých sledovaných regiónoch – s výnimkou regiónu Južná Centrálna, ktorý zaznamenal mierny nárast. Napriek tomu sa ukázalo, že vo všetkých skúmaných regiónoch došlo k celkovému pozitívnemu vývoju RHDP v porovnaní s východiskovým rokom. Tento trend je vizualizovaný v grafe 1. Ďalšou významnou udalosťou bol Brexit, ktorý nepriaznivo ovplyvnil ekonomickú stabilitu Francúzska a najmä región Burgundsko.

Miera nezamestnanosti ako ukazovateľ sociálnej stability regiónu: Miera nezamestnanosti, vyjadrená v percentách, slúži ako dôležitý indikátor sociálnej stability a efektivity regionálnej politiky. Vývoj nezamestnanosti bol ovplyvňovaný štruktúrou ekonomiky aj zložením obyvateľstva. Napríklad región Burgundsko, s ekonomikou závislou od vinárstva, vykazoval sezónne výkyvy nezamestnanosti. Naopak, región Východné Slovensko, čelil dlhodobo vysokej miere nezamestnanosti, čo možno pripísať prítomnosti marginalizovaných skupín, slabšej infraštruktúry, nízkej investičnej atraktivity a odchodu obyvateľstva – tzv. "odlivu mozgov". Pandémia COVID-19 v roku 2020 viedla k nárastu nezamestnanosti vo všetkých analyzovaných regiónoch. Za priaznivú mieru sa považovala hodnota pod 5 %, ktorú počas sledovaného obdobia dosiahli všetky regióny s výnimkou Východného Slovenska. Tu priemerná nezamestnanosť dosiahla až 14,95 %, čo predstavuje najnepriaznivejší výsledok.

Zamestnanosť v high-tech sektore ako indikátor regionálnej vyspelosti: Zamestnanosť v sektore vysokých technológií, vyjadrená v tisícoch pracovníkov, bola zvolená ako jeden z ukazovateľov sociálno-ekonomickej vyspelosti regiónov. V teoretickej časti práce bol high-tech sektor identifikovaný ako zdroj vysokej pridanej hodnoty, ktorý prispieva k rastu produktivity a zvyšovaniu životnej úrovne. V rámci analýzy sme sa zamerali na súvislosť medzi zamestnanosťou v tomto sektore a objemom produkcie regionálneho HDP. Vo väčšine analyzovaných regiónov – s výnimkou Jihovýchodu a Dolného Rakúska – sa ukázal pozitívny vplyv rastúcej zamestnanosti v high-tech odvetviach na RHDP. Tento trend podčiarkuje význam podpory rozvoja high-tech sektora, ktorý môže byť rozhodujúcim činiteľom pre posilnenie konkurencieschopnosti nielen jednotlivých regiónov a štátov, ale aj celej Európskej únie. Vzhľadom na rastúcu globálnu konkurenciu je posilnenie technologického potenciálu v rámci EÚ mimoriadne dôležité.

Význam high-tech zamestnanosti z hľadiska budúcich vyhliadok: Na základe výsledkov našej analýzy možno konštatovať, že zamestnanosť v high-tech sektore predstavuje dôležitý faktor v rámci budovania regionálnej aj národnej konkurencieschopnosti a zlepšovania sociálno-ekonomického postavenia. Preukázali sme, že zvýšenie zamestnanosti v tomto sektore koreluje s rastom regionálneho HDP, čo potvrdzuje jeho strategickú úlohu pri zabezpečovaní udržateľného hospodárskeho rozvoja. Európska únia túto skutočnosť reflektovala už v dokumente Projekt Európa 2030, vypracovanom Reflexnou skupinou pre budúcnosť EÚ v roku 2010. V správe sa zdôrazňuje potreba investícií do výskumu, technologického rozvoja a inovácií, ako

klúčového predpokladu pre zachovanie konkurencieschopnej európskej ekonomiky. Dokument zároveň predpovedá, že do roku 2030 prevezme Ázia vedúcu pozíciu v oblasti vedy a technológií, čím získa schopnosť formovať globálne výrobné procesy a ovplyvniť kvalitu života v celosvetovom meradle.

Politiky EÚ na znižovanie regionálnych rozdielov: Ukázalo sa, že výrazné regionálne disparity súvisia aj so vzdialenosťou od hospodárskeho jadra EÚ. Na ich elimináciu EÚ využíva viaceré nástroje, predovšetkým Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR) a Kohézny fond. EFRR, ktorý má za cieľ redukovať sociálno-ekonomické rozdiely medzi regiónmi, disponuje v období 2021 – 2027 rozpočtom 200,36 miliárd eur. Osobitná suma 1,93 miliardy eur bola vyčlenená na podporu najvzdialenejších regiónov prostredníctvom iniciatívy Európskej územnej spolupráce.

Plán obnovy ako odpoveď na krízové vplyvy pandémie: Pandémia mala nepriaznivý dopad na všetky sledované ukazovatele, vrátane RHDP a nezamestnanosti. Reakciou EÚ na túto krízu je Plán obnovy – najväčší stimulačný balík v histórii Únie s objemom 806,9 miliardy eur. Cieľom tohto mechanizmu je posilniť členské štáty najmä v oblastiach zdravotníctva, výskumu, inovácií a environmentálnej udržateľnosti. Očakávaným výsledkom je vybudovanie odolnejšej, zelenšej a digitálnejšej Európy.

Zoznam bibliografických odkazov

1. Dudáš, T. 2006. „Priame zahraničné investície vo svetovom hospodárstve.“ Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave.
2. Eurostat. 2019. „Pre začiatok: HDP - Výpočet HDP.“ [online]. [cit. 14-03-2025].
3. Hanzelová, E. 2010. „Ekonomické a sociálne aspekty nezamestnanosti.“ Bratislava: Inštitút výskumu práce a rodiny. [online]. [cit. 12.03-2025].
4. Hečková, J. and Chapčáková, A. 2021. „Národohospodárstvo.“ Košice: Equilibria.
5. Kučerák, J. 1988. „Životná úroveň - rast alebo rozvoj?“ Sociologický časopis. Bratislava: Výskumný ústav sociálneho rozvoja a práce. [online]. [cit. 09-03-2025].
6. Národná Banka Slovenska. 2006. „Priame zahraničné investície.“ [online]. [cit. 07-03-2025].
7. Neupauerová, Z., 2012. „Vývoj regionálneho HDP a prognóza miery nezamestnanosti.“ Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave. [online]. [cit. 14-04-2025].
8. Paukovič, V., 2008. „Nezamestnanosť ako sociálny jav, štruktúra nezamestnanosti, príčiny, dôsledky a riešenie problému v Slovenskej republike.“ [online]. [cit. 07-04-2025].
9. Sloboda, D., 2006. „Slovensko a regionálne rozdiely.“ Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika. [online]. [cit. 21-03-2025].
10. Štatistický úrad Slovenskej republiky. 2017. „Veda, technika a inovácie.“ [online]. [cit. 03-04-2025].
11. Uramová, M. 2005. „Sociálno-ekonomické súvislosti nezamestnanosti.“ Banská Bystrica: Bratia Sabovci.
12. Vozárová, I. and Kotulič, R. 2017. „Makroekonómia pre manažérov základný kurz.“ Prešov.